

MTBT KÖNYVTÁRI ADATLAP

nyilvántartási szám: 433

Szerző:	Bagi Zoltán Péter, Czigány István, Domokos György, Hausner Gábor, Kovács S. Tibor, Sudár Balázs, B. Szabó János
Szerkesztette:	Mészáros Kálmán
Cím:	Magyarország hadtörténete II. – Az oszmán hódítás kora 1526 - 1718.
Eredeti cím:	
Fordította:	
Kiadás helye és éve:	Budapest, 2020
Kiadó:	Zrínyi Kiadó
Oldalszám:	612
Nyelv:	magyar
Copyright:	HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2020 dr. Bagi Zoltán Péter, dr. Czigány István, dr. Domokos György, dr. Hausner Gábor, dr. Kovács S. Tibor, dr. Sudár Balázs, dr. B. Szabó János, 2020
ISBN:	978 963 327 562 7 (Magyarország hadtörténete II. kötet) 978 963 327 688 4 (Magyarország hadtörténete)
HU ISSN:	
Elektronikus változat:	-
Példányszám a könyvtárban:	1
A kötetet a Magyar-Török Baráti Társaság vásárolta 2020-ban	

A sorozat 2020-ban megjelent második kötete Magyarország, pontosabban a Magyar Királyság, az Erdélyi Fejedelemség és az oszmán hódoltság területének 1526 és 1718 közötti hadtörténetéről szól. Az időhatárokat a mohácsi csata és a pozsareváci béke, vagyis az oszmán hódítás kezdete, illetve a királyság utolsó területeinek török uralom alóli felszabadítása adja.

A kötetben a legújabb kutatási eredmények szintézise olvasható, amely korszerű tematika szerint tárgyalja a Magyar Királyság hadügyi struktúráját és intézményeinek a Habsburg-birodalom hadügyi rendszerébe történő beilleszkedésének eredményeit és problémáit. Az eddigieknél jóval nagyobb teret kapott az Európát átszelő oszmánellenes védelmi övezet egyik legerősebb szakaszát adó magyarországi végvárrendszer bemutatása: szó esik szerkezetéről, hazai és külföldi finanszírozásáról, az ott állomásozó honi és külföldi katonaságról, valamint a védelmi rendszer hatékonyságát befolyásoló tényezőkről. Külön fejezet foglalkozik a török uralom alá került hódoltsági területekkel, így adva részletes képet az oszmán végvidékek kiépítéséről, szervezetéről és katonaságáról.

A kötet áttekintést nyújt a 16–17. század folyamán Európában végbement legfontosabb hadügyi reformokról, valamint azoknak a magyarországi katonaságra, a társadalomra, gazdaságra és államszervezetekre gyakorolt hatásairól. Helyet kaptak a magyar hadtörténelem klasszikus témái is: Erdély politikai és katonai szerepe, illetve a 17–18. századi rendi függetlenségi küzdelmek, ez utóbbi keretében a felekezeti ellentétek hadtörténeti szempontból kevésbé vizsgált hatásai is.

Számos újdonságot tartogatnak a török elleni háborúkat, illetve az erdélyi fejedelmek háborúit és a Rákóczi-szabadságharcot bemutató fejezetek. Sokak érdeklődésére tarthatnak számot a korszak hadtudományi irodalmáról és fegyvertörténetéről szóló részek is. A kötet gazdag képanyaga megjeleníti a harcok színhelyeit, a korabeli szereplőket és felszerelési tárgyaikat. Akik szeretnék többet is megtudni az egyes fejezetek témáiról, azoknak az irodalomjegyzék segít a további eligazodásban.

TARTALOM

.....	11
.....	11
.....	13
.....	14
.....	21
.....	22
.....	27
.....	56
.....	107
.....	108
.....	108
.....	111
.....	115
.....	118
.....	118
.....	118
.....	128
.....	132
.....	135
.....	137
.....	143
.....	145
.....	149
.....	153
.....	156
.....	159
.....	165
.....	167
.....	168
.....	171
.....	172
.....	172

A székelység	174
A szászság	177
Fizetett hadak	178
Az udvari lovasság	179
Az udvari gyalogság	180
A külföldi zsoldosok	182
Presidarius hadak	182
A végváarak	183
Tüzérség	184
Az oszmán–erdélyi katonai együttműködés szerződéses keretei	185
A vazallusi kötelezettségek teljesítése	186
Erdély hatása a lengyel hadügyre	186
CZIGÁNY ISTVÁN • A MAGYAR KIRÁLYSÁG HADÜGYEI A 17. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN	189
A bécsi és a zsitvatoroki béke	190
A hosszú háború és a kettős békerendszer	190
A hosszú háború katonai mérlege	191
Rendi „hatalom-visszavétel” a Magyar Királyságban és a Habsburg-dinasztia hatalmi válsága	192
Hadügyi változások a harmincéves háború idején	195
A háború dimenzionális változásai	195
A hadseregszervezés és finanszírozás sajátosságai	199
A hadszervezeti és harcászati újítások	202
A németalföldi hadügyi reformok hatásai	203
A zsoldostáborok és az utánpótlás problémái	204
A háború veszteségei	205
A magyarországi végvidékek hadügyi struktúrájának változásai a 17. század első felében	205
A végvidéki és kerületi főkapitányságok hadügyi és parancsnoki struktúrája	211
A végvidékek királyi végvárainak védelmi struktúrája és uralkodói katonaságának létszáma	213
A rendi és földesúri haderő megnövekedett szerepe a végvidékeken	220
A császári katonaság újbóli megjelenése a végvidékeken	220
Az oszmánellenes határvédelmi rendszer kettős finanszírozása	226
A társadalom militarizációja, a zsoldosság és a vitézlő rend	227
Szabad zsoldosok, hajdúk, katonaparasztok	231
A zsoldosság	235
A vitézlő rend kialakulása	235
A vitézlő rend jövedelemforrásai	237
A hadi törvénykezés	238
„Végvidéki állam” a Habsburg-bírodalomban	238
A „rossz” béke és a „nyitott” határ következményei	240
Magyar adóztatás és jogszolgáltatás a hódoltságban	242
A hajdúk helyzete	242
Kísérlet az állandó rendi hadszervezet megteremtésére	242
Az erősített végvidék	242
Az állandósult határháború és következményei	25
Az Erdélyi fejedelmek király- (Habsburg-) ellenes hadjáratai	25
Bethlen Gábor hadjáratai	26
I. Rákóczi György hadjáratai	26

II. JÁNOS • AZ ERDÉLYI FEJEDelemség HADÜGYEI (1606–1660)	265
Fizetések és sajátosságok	266
A udvari hadak visszaállítása	266
A vármegyei hadak átszervezése	267
A paraszti milícia újjászervezése	268
A szászság változó szerepe	268
A hajdúk	268
A székelység	269
A erődítmények szerepe	272
A tűzéréség	273
A modernizáció korlátai és sikerei	274
A mezeti lovasság	275
A fegyverzet zsoldosok	276
A zsoldosok a Balkánról (kurtányok, szejmének)	278
A fejedelmi kíséret új egysége: a zöld puskások	279
Az oszmán–erdélyi katonai együttműködés megújított keretei	279
A fejedély szerepe a közép-európai hatalmi politikában, 1606–1660	280
Rákóczi Gábor és az oszmán–lengyel konfliktussorozat, 1615–1621	283
Az erdélyi utódlási válság, 1630–1631	286
Rákóczi György és az újabb oszmán–lengyel konfliktus, 1634	287
Rákóczi István támadása, 1636	287
A moldvai intervenció, 1653	288
A havasalföldi szejmén lázadás leverése, 1655	291
A „főnix” a lengyel–litván államszövetségben, 1655	292
A fejedély, a mérleg nyelve	292
A lengyelországi hadjárat, 1657. január–július	294
Rákóczi bukása és visszatérése	297
Rákóczi fejedelem tervei	298
A prüllü Mehmed nagyvezír tervei	298
Az 1658. évi erdélyi–oszmán háború	299
Rákóczi Ákos és II. Rákóczi György párhuzamos fejedelemsége, 1658–1660	303
III. JÁNOS • AZ OSMÁNOK MAGYARORSZÁGON	309
Az oszmánok felemelkedése	311
A magyarországi hódítás menete	313
A berendezkedés Magyarországon	318
A hódított területek igazgatása	320
A község és funkcióik	322
A hadak Magyarországon	323
A várak alakulatai	323
A várak erők – Várkatonaság	326
A várak erők – A javadalombirtokosok (záimok és szpáhik)	327
A várak csapatok	329
A várak háborúk típusai	331
A várak hadi/szultáni hadjáratok	331
A várak hadi/nagyvezíri hadjáratok	332
A várak hadi/szerdárak által vezetett hadjáratok	332
A várak hadi/regionális/balkáni háttérű hadjáratok	333

Regionális/budai hadjáratok	333
Regionális/ország részre kiterjedő, „kistérségi” háborúk	333
Kisháború	354
Hódoltsági haderő az oszmán háborúkban	335
Vezető családok a végvidéken	337
A hódoltsági elit változása	339
CZIGÁNY ISTVÁN • AZ OSMÁNELLÉNES HÁBORÚ (1660–1664)	341
A vallási kérdések megoldásának kudarca	342
II. Rákóczi György lengyelországi hadjáratának következményei	343
Az 1660. évi hadműveletek	344
Az 1661. évi hadműveletek	345
Raimondo Montecuccoli erdélyi hadjárata	346
A Duna menti hadműveletek	348
A Kanizsa körüli hadszíntér	348
1662: a belháború kiújulása Erdélyben és a magyarországi politikai válság	349
Az 1663. évi oszmán támadás és következményei	352
A török támadás, a párkányi csata és Érsekújvár ostroma	353
A déli hadszíntér	355
Köprülü Ahmed nagyvezír hódoltatási tervei	356
Az 1663. évi kudarcok hatása	357
Az 1664. évi hadműveletek és következményeik	357
Zrínyi Miklós téli hadjárata	357
Viták az 1664. évi hadjárat terve körül	359
Kanizsa ostroma	361
Zrínyi-Újvár ostroma	362
A szentgotthárdi csata	362
A vasvári béke	365
CZIGÁNY ISTVÁN • A VASVÁRI BÉKÉT KÖVETŐ POLITIKAI VÁLSÁG: BEL- ÉS VALLÁSHÁBORÚ MAGYARORSZÁGON	367
A vasvári békekötés okai, körülményei és következményei	368
A felekezeten átívelő nemesi összeesküvés	371
Az 1670. évi felkelési kísérlet	373
A bujdosó-kuruc felkelés és felekezeti háború, 1672–1682	376
CZIGÁNY ISTVÁN • A MAGYAR KIRÁLYSÁG HADÜGYEI A 17. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	389
Hadügyi változások a 17. század második felében	390
A francia hadügyi reformok	390
Raimondo Montecuccoli hadügyi reformjai	392
A magyarországi katonaság beillesztése a Habsburg-birodalom hadseregébe, 1670–1700	396
DOMOKOS GYÖRGY • A TÖRÖKELLÉNES VISSZAFoglaló HÁBORÚ (1685–1699)	405
A visszafoglaló háború nyitánya: Bécs ostroma és a kahlenbergi csata, 1683	406
A bécsi vereség okai és következményei	408
A párkányi csata és Esztergom ostroma	412

Sereg után kijózanodás, 1684.....	415
1684: Buda ostroma	417
1685 győzelmek, 1685–1689	418
1685: Érsekújvár bevétele	419
1685: A tati csata	420
1686: Buda ostroma	422
1687: A nagyharsányi csata	426
1688: Belgrád ostroma	429
1689: A balkáni hadjárat	433
1690–1696: Kudarcsorozat és egy véres győzelem	435
1691: A szalánkeméni csata	436
1692–1696: Páthelyzet	439
1697: A döntő csata – Zenta	441
1699: Karlócai béke	445
 NY ISTVÁN • RENDELKELÉS MAGYARORSZAGON	
1700: AZ ELŐZETES SZABADSÁGHARC	447
1701: Korabeli rendszerváltás anatómiája	448
1702: A pénz és a hadsereg nélkül	452
1703: A siker titka	456
1704: A megismerés és a politikai legitimitáció kérdései	462
1705: A "feloldalas" hadsereg	465
1706: A hadsereg aszimmetrikus háborúja	470
1707: A háború tetőpontja (1706–1707)	475
1708: A háború utóhatásai és elszigetelődés (1708–1710)	479
1711: A promisszum vert helyzetből: a szatmári béke	482
 NY ISTVÁN • A HABSBURG MONARCHIA 1716–1718. ÉVI TÖRÖKELLENES HÁBORÚJA	
	485
 NY ISTVÁN PÉTER • DOXI KÖRÖS GYÖRGY • MAGYARORSZÁGI VÁRÉPÍTÉSZET A 16. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	
	499
1690: A számított várak?	500
1695: A törökellenes védelmi rendszer várainak tagozódása	501
1698: A törökellenes rendszerű várépítészet	503
1700: A törökellenes rendszerű erősségek a végvári rendszerben	506
1705: A törökellenes rendszer magyarországi alkalmazásának sajátosságai	511
1710: A törökellenes rendszerű erősségek szerepe a törökellenes védelmi rendszerben	514
 NY ISTVÁN TIBOR • A KORA ÚJKORI MAGYAR FEGYVERTÖRTÉNET VÁZLATA	
	515
 NY ISTVÁN GÁBOR • A MAGYARORSZÁGI HADTUDOMÁNYI IRODALOM A 16. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	
	535
1690: Európai hadügy és a hadtudományi irodalom változásai a kora újkorban	536
1695: A magyarországi hadtudományi gondolkodás írott emlékei Magyarországon a 16. század második felében	539

Zrínyi Miklós és a 17. századi magyarországi hadtudományi irodalom	541
Magyarországi hadtudományi művek a 18. század első felében	551
Függelék – Időrendi válogatás a 16–18. századi magyarországi hadtudományi művekből.....	553
JEGYZETEK.....	555
VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA.....	561
KÉPIEGYZÉK.....	575
FÖLDRAJZINÉV MUTATÓ.....	581
SZEMÉLYNÉV MUTATÓ.....	593

